

“Basiret ışıkları O’nun sana yakınlığını gösterir. Basiret gözü O’nun varlığında senin yokluğunu gösterir. Basiretin hakikati ise O’nun varlığını, senin ise ne var, ne yok olduğunu gösterir. Hiçbir şey yok iken O vardı. O şimdi eskiden olduğu gibidir.”

Muhterem kardeşlerim!

İnce nurları görmede basiret beş kısımdır:

1) Kör olan veya nuru inkâr edenin görmesi

Böyle bir kişinin latif nurları görmesi mümkün değildir. Bu kâfirin nazarıdır.

“Yalnız gözler kör olmaz, lâkin göğüslerdeki kalpler de kör olur (hakikati göremez) ”
(Hacc, 46)

2) Görüşü (idraki) zayıf olanın basireti

Bu bir (kalbi) hastalık vs. gibi sebeplerle nuru tam görememe hâlidir ki bu da avam tabakasının nazarıdır.

3) Nuru görmüş fakat nurun şiddetinden gözlerini açamamış olmak

Buna “basiretin ışıkları” denilir ki, Hakk’a yönelenlerin nazarıdır ve Hakk’a yakınlaşmanın göstergesidir. Buna “İlmel-yakin” denilir.

4) Gözlerini açmış, nuru görmüş, fakat orada nurdan başka bir şey olduğunu düşünmemiş

Buna “aynel-yakin” denilir ki, bu makam da mürîd kendinin olmadığını ve Allah’ın da (c.c) olmadığını görür.

5) Basiretin hakikati ise sadece Allah’ın varlığını gösterir

Mürîd, kendisinin olup olmadığını dahi bilmez. (oysa bir öncekinde kendisinin yokluğunu biliyordu) İşte “Hakkal-yakin” denilen basiret budur.

Muhterem Kardeşlerim!

İnsan aklın nuruyla kâinata baktığı zaman, bütün kâinatın bize Allah’ın (c.c) varlığını ve birliğini gösterdiğini müşahede edecektir. Bu sadece tasavvuf ehlini ilgilendiren bir konu değil, yeryüzündeki bütün mü’minlerin ortak konusudur. Yani bütün Müslümanların idrak etmesi lazımdır ki, Allah’ın (c.c) ilmi, kudreti her şeyi kuşatmıştır ve O (c.c) bizlere her şeyden daha yakındır.

Nitekim Cenâb-ı Mevlâ (c.c) Kur’ân-ı Kerîm’de:

“Biz sizlere şah damarınızdan daha yakınız” buyurmuştur. (Kaf,16)

Peki, Allah'ın (c.c) bizlere şah damarımızdan daha yakın olduğunu bilmemiz bize nasıl bir fayda sağlar? Bizlere her şeyden önce, hayatımızı düzene koymayı, her şeyde ölçüyü ve âdaba riyeti gözetmemize vesile olur. İnsan nasıl ki bir başkasının yanında dikkatli olur ve açıktan günah işlemekten kaçınırsa, yalnızken de “Mademki, Allah (c.c) beni görüyor, mademki Allah (c.c) benimle beraberdir ve beni biliyor, o halde bende hayatıma dikkat etmeliyim” diyerek, hata ve günahlardan sakınmasına vesile olur. İnsan hata yapabilir ve bazen günaha bile düşebilir.

Şayet böyle, günaha düşme gibi bir durum olsa bile:

“Allah'ım (c.c) sen bana en yakın olansın, yâ Rabbi! Senden başka kimsem yok, beni affet!” diyerek yine O'na doğru koşmasına vesile olacaktır. Büyük velilerden birisi anlatıyor:

- Bir gün bir yerde bulunuyordum, orada küçük bir çocuk yaramazlık yapınca, annesinin onu bağırarak ve tokatlayarak dışarı attığını gördüm. Çocuk oradan uzaklaştıktan bir süre sonra tekrar dönüp kapının eşiğine yaslanarak ağlamaya başladı. Küçük çocuk, gidecek başka bir yeri olmadığı için bağırsa da, dövse de tekrar annesine dönmüştü. Eşikte biraz ağladıktan sonra annesi ona kapıyı tekrar açtı. Hatasını anlayan o küçük çocuğu tekrar bağrına basmıştı.

Demek ki bizler de, günah işlememeye çok dikkat etmeli ve günahlardan kaçınmaya özen göstermeliyiz. Ancak eğer bir günaha düşer isek de, gidecek başka bir kapımız olmadığı için yine Allah'a (c.c) kaçacağız ve O'na koşacağız.

Muhterem kardeşlerim, insan Allah'ın (c.c) kendisine her şeyden daha yakın olduğunu bildiği zaman huzurlu ve rahat olur. Hürmüzan İran'dan Medine'ye gelmiş bir elçidir. Adaleti ile dünyaya nam salan Emir-el Mü'minin Halife Hz. Ömer'in sarayını sormuş. Medineliler, Hz. Ömer'in sarayı olmadığını, şu an filan yerdeki kendi bağında olduğunu söylemişler. Elçi tarif edilen bağa gelince beyt'ül mala ait develerle uğraşmaktan yorgun düşmüş olan ve yerde uyuyan Hz. Ömer'i (r.a) görmüş. Şöyle bir etrafına bakınca ne bir insan ne bir hizmetçi, koruma, hiç kimsenin olmadığını fark etmiş ve buna rağmen sakin ve rahat bir şekilde uyuyan Hz. Ömer'i görünce:

- Ey Ömer (r.a), sen Allah'tan (c.c) korktuğun ve adaletle hükmettiğin için şu an böyle rahat yatıyorsun, demiş.

İmanın üç mertebesinden ilki olan “ilm-el yakîn” derecesini açıkladık. İkinci mertebe olan ayn-el yakîni de şöyle açıklayalım: Az önce belirttiğimiz gibi bir insan, Allah'ın (c.c) varlığını ve birliğini, yakınlığını bildikten sonra meselâ ya kendi kendine veya bir mürşid-i kâmil vasıtasıyla, vird çekmeye, Kur'ân okumaya, gece namazı kılmaya başlıyor, kendisini taat ve ibadete veriyor. Hem dünya işlerini aksatmıyor, hem de boş vakitlerini taat ve ibadetle geçiriyor. Bütün bunları yaparken kendi varlığından geçiyor, Allah (c.c) varlığını biliyor. Allah'ı (c.c) görür gibi îman edip, O'na (c.c) teslim oluyor, onun artık Allah'a (c.c) inanmak için delillere ihtiyacı da yoktur. İşte buna da “ayn-el yakîn” mertebesi deniliyor.

Bu makamda olan bir insan bilir ki, kendisi yokluktan gelmiştir yine yokluğa gidecektir. Kendi varlığı Allah'ın (c.c) varlığına bağlıdır ve kendisine ait değildir. İşte dediğimiz gibi buna “ayn-el yakîn” mertebesi denilir ki, eğer biraz daha gayret eder ve çalışırsa, bir sonraki makam “hakk-al yakîn”dir ki Peygamberlerin ve büyük mürşid-i kâmillerin makamıdır. Bu makamda kişi Allah'ı (c.c) hiç unutmaz, eşyaları görür ve bilir. Allah'ı (c.c) hatırından hiç çıkarmaz. Daima zikrinde, fikrinde ve hayâlinde Allah (c.c) olur. İlm-el yakîn herkeste olan îmandır. Ancak, ayn-el ve hakk-el yakîn olan iman amellerle elde edilen imandır. Allah (c.c) hepimize bu makamı nasip etsin inşallah.

Muhterem kardeşlerim!

Elhâmdulillah Müslümanız ve îtikadımız odur ki, ezeli, ebedî, kaim yalnız Allah (c.c), ondan başka her şey hadistir yani sonradan var olmuştur. Filozoflar “eşyalar, külliyatıyla kadim” diyerek küfre girmişlerdir. -Allah (c.c) muhafaza eylesin- Zaman, mekân, gök ve yer dâhil hiçbir şey yok iken Allah (c.c) yine Allah idi ve yine vardı. Bunu insan sadece aklıyla idrak etmesi mümkün değildir. Ancak inanması lazımdır. Yani zaman da, mekân da Allah'ın (c.c) yaratması ile oldu. Bütün yaratılan her şey Allah'a (c.c) muhtaç ancak, Allah (c.c) hiçbir şeye muhtaç değildir. Hiçbir şey yok iken Allah (c.c) vardı, bütün eşyayı yaratan Allah'ın (c.c) eşyaya muhtaç olması mümkün müdür? Nasıl o zaman Allah (c.c) ile bir şey yoktu, şimdi de Allah (c.c) ile bir şey yoktur. Allah'ın varlığı kendi zatındandır. Ancak bütün kâinatın varlığı ise Allah (c.c) ile.

Musa (a.s) bir gün Tur dağında Allah'a (c.c):

- Yâ Rabbi! Sende hiç gaflet ve uyku olayı olur mu? diye sormuş.

Cenâb-ı Mevlâ (c.c), bu sorunun cevabı için, meleklerine iki tane cam şişeyi dolu olarak Musa'ya (a.s) vermelerini emretmiş. Ve Musa'ya (a.s):

- Ey Musa! Bu iki tane dolu cam şişeyi hiç uyumadan sabaha kadar tut! buyurmuş.

Hız. Musa (a.s) sabaha kadar şişeleri dökmeden, uyuyamadan tutmuş, çünkü biran uyusa şişeler düşüp kırılacaktı. Allah (c.c) Hız. Musa (a.s) 'ya:

- Ey Musa sabaha kadar hiç uyudun mu? diye sorunca:

- Yâ Rabbi eğer uyusaydım bunlar dökülür veya düşüp kırılırdı. Onun için uyumadım, demiş. Cenâb-ı Mevlâ (c.c):

- Ey Musa, işte ben de uyursam kâinat paramparça olurdu, buyurmuş.

Muhterem kardeşlerim Cenâb-ı Mevlâ (c.c) kudret elini kâinattan bir ân çekmiş olsa ne bir tane gezen, ne yıldız, ne güneş, ne de ay hiçbir şey kalmaz hepsi param parça olurdu.

Meselâ bir baba, yanında iki aylık bir çocuğunun elinden tutuyor diyelim. Dışarıdan görünen, çocuk da ayakta duruyor, baba da ayakta duruyor. Ancak çocuk babasının sayesinde ayakta duruyor. Eğer baba, çocuğun elini bir ân bırakmış olsa çocuk düşecek, işte bunun gibi kâinatı da tutan Allah'tır (c.c).

Burada tasavvuf ehlinin yani sofinin alması gereken önemli şeyler de var. Meselâ, Rububiyet ve Ulûhiyet yalnız Allah'ındır, hayır yalnız Allah'tan (c.c) talep edilmeli, yalnız Allah'tan korkmalı, yalnız Allah'a (c.c) güvenilmelidir. Dost yalnızca Allah'tır (c.c).

“Himmetinin niyeti O’ndan başkasına geçmesin. Çünkü emeller kerîm olanın yanında zâyi olmaz.”

Cenâb-ı Hak (c.c) kerem sahibidir, cömerttir ve her şeye kâdirdir. İstenmeyi sever ve isteyene verir. O halde istenmeye lâyük olan O’dur. O varken âcizlerden istenmemeli, başkasına ümit bağlanmamalıdır.

Muhterem kardeşlerim

Allah (c.c) Kerîm’dir. Yani Allah (c.c) kuluna istemese de veriyor. Bunun için sen her şeyini Allah’tan iste ve başkasına ümit bağlama.

Çevremizdeki hiçbir varlık, hiçbir mahlukât bize, fayda ve zarar veremez. Fayda ve zarar verecek yalnız Allah’tır (c.c). Her şey Allah’ın (c.c) kudreti ile oluyor.

Meselâ açız, fakiriz, ekmeği, parayı, Allah’tan istemeliyiz.

Meselâ hastayız, o halde şifayı Allah’tan istemeliyiz. Mademki Allah’ın kudretinden başka bir kudret yoktur, mademki Allah (c.c) Kerîm’dir, biz istemesek de, O her ihtiyacımızı veriyor o zaman her şeyimizi O’ndan istemeliyiz.

Peygamber Efendimiz’in (s.a.v) amcası Abbas’ın (r.a) oğlu Abdullah’a (r.a):

- Ey genç! Ben sana bazı şeyler öğreteyim; sen Allah’ın emir ve yasaklarını muhafaza et. Allah da (c.c) seni afetlerden, belâ ve sıkıntılardan muhafaza etsin ve daima yanında olup sana yardım etsin. İstedığın zaman yalnız Allah’tan iste, yardım talep etmek istediğin zaman, yalnız Allah’tan yardım talep et. Eğer bütün ümmet sana yardım etmek için toplansa, ancak Allah’ın takdir ettiği kadar sana yardım edebilir. Allah’ın takdir etmediği bir faydayı kimse sana veremez. Eğer bütün kâinat sana zarar vermek üzere toplansa, ancak Allah’ın (c.c) takdir ettiği zararı verebilir, buyurmuştur.

Ve bu hadîs-i şerif sahihtir. Peki muhterem kardeşlerim, bu durum böyle ise biz neden sabahları dükkanımızı açıyoruz? Ne için tarlamızı sürüyoruz? Peki ne için “Yâ Resûlullah” diyoruz? Ve tevessül ediyoruz! Bunun sebebi bütün bunların birer sebep olmasındandır. Evet, gidip dükkânımızı açacağız, içinde oturup çalışacağız, işimizi yapacağız. Ancak rızkımızı verenin Allah (c.c) olduğunu bileceğiz. Çiftimizi sürececek ve tohumunu atacağız, ancak mahsulü verenin Allah (c.c) olduğunu unutmayacağız.

Peygamber Efendimiz’e (s.a.v) veya mürşidimize tevessül edeceğiz, “Yâ Resûlullah!” diyeceğiz, tevessül edeceğiz ve “Yâ Rabbi O’nun yüzü suyu hürmetine ver” diyeceğiz, ancak verenin yalnız Allah (c.c) olduğunu bileceğiz.

Hastalandığımızda doktora gideceğiz, ilacımızı kullanacağız ancak şifayı verenin Allah (c.c) olduğunu bileceğiz.

Demek ki bunlar sadece sebep, hakiki müsebbip Allah'tır (c.c). Zahiren işimizi yapacağız, ancak kalbimizi Allah'a bağlayacağız. Eğer Allah (c.c) dilemezse, bütün kâinat bir araya gelse hiç kimse yardım edemez ve şifa veremez.

İnsan çiftini sürse, tohumunu ekse, gereken bütün işleri yapsa da, Allah (c.c) dilemezse bir mahsul alamaz, insan sabah erkenden dükkânını açsa, yine gereken her şeyi yapsa da, eğer Allah (c.c) dilemezse hiçbir şey kazanamaz.

Demek ki tevessül vardır ve câizdir, tevessül de bir sebeptir. Nasıl ki sabah dükkânı açmak, çiftini sürmek bir sebep ise, Resûlullah (s.a.v) Efendimiz'den yardım istemek, tevessül etmek de bir sebeptir. Tevessül, sağ olan kişiler için de ölmüş olan kişiler için de câizdir, her ikisine de tevessül edilebilir.

Ancak şunu çok iyi bileceğiz ki, hakiki yardımcı sadece Allah'tır (c.c). Bütün kâinat, Allah'ın (c.c) kudret ve iradesiyle hareket ediyor ve duruyor. O'ndan başka hiçbir kimsenin zerre kadar tasarruf hakkı yoktur. Onun için her şeyimizi yalnız Allah'tan (c.c) istemeliyiz.

Muhterem kardeşlerim!

Atâullah İskenderî (k.s) hazretlerinin Hikem-i Atâiyye isimli bu eserini şerh eden kişi (Said Ramazan El-Buti) anlatıyor:

- Ben, 1974 yılından beri, Şam'daki camilerde Müslümanlara bu kitaptan ders olarak "Hikmetleri" anlatıyordum. Ancak şu düşüncüyü zihnimden hiç çıkarmıyordum; bir öğrenci nasıl ki ancak öğretmeninden aldıklarını başkalarına anlatabilirse, ben de biliyorum ki benim kalbime, Allah tarafından ne gelirse onu anlatabilirim. Bir gün ders verirken, bu kitaptan bir hikmete gelmiştim, ancak bu hikmete geldiğimde bir baktım ki taş misali hikmete bakıyor. Ancak hiçbir şey anlamıyordum, sonuçta cemaatime dönerek;

"Özür dilerim ben bu maddeyi sizlere açıklayamayacağım, çünkü bunu bilmiyorum, bundan sonraki maddeyi sizlere açıklayacağım" dedim.

O sıralarda Mısır'da bir toplantı yapılacaktı, benim adım o toplantı listesinde olmadığı halde, beni de o toplantıya çağırdılar. Bu vesileyle ben de Mısır'a gitmiştim, orda da türbeleri ziyaret ederken, Atâullah İskenderî (k.s) hazretlerinin türbesini de ziyaret ettim. Orada okumuş olduğum Yasin-i Şerifi, kendilerine hediye ettikten sonra tevessül ettim ve dedim ki:

- Bu Hikem-i Atâiyye sizin kitabınız, ancak ben şurasından bir şey anlayamadım, ne olur himmet ediniz de, Allah (c.c) bu kitabı anlamamı bana nasip etsin.

Ziyaretten sonra otelime döndüm, odama gelince baktım ki, Allah (c.c) tarafından kalbime teker teker bu kitabın mânâsı ilham oluyor. Hemen kalemi elime alıp yazmaya başladım ve anladım ki, bu gelenler bu büyük zâtların himmeti vesilesiyle oluyor.

Demek ki muhterem kardeşlerim tevessül vardır. Bu dünya sebepler âlemidir, ahirette ise artık sebeplere ihtiyaç yoktur.

"Onun sana gönderdiği haceti başkasına yükseltme. O'nun sana layık gördüğü şey başkasına nasıl arz edilebilir?"

Ebû Ali Dekkâk (r.a) demiştir ki;

-İhtiyacını Allah'tan başkasından istememek marifet alâmetlerindendir. Bu ihtiyaç büyük de olabilir. Örneğin:

Hz. Musa'nın:

“Yâ Rabbi! Bana kendini göster de sana bakayım” demesi gibi.

Küçük de olabilir. Yine Hz. Musa'nın:

“Yâ Rabbi! Bana vereceğin en ufak bir hayra muhtacım” diyerek, ekmek istemesi gibi.

Allah'ın sana verdiği yoksulluk, sıkıntı vs. gibi ihtiyaçlarını giderebilmek için yine O'na sığın, yine O'na yalvar. Başkasına iltifat etme. Çünkü başkasından istemek Allah'ın sana takdir ettiği hükme saygısızlık olur ve insanın hayâsının azlığına delâlet eder.

Ebul-Hasen Şazeli (r.a) demiştir ki:

- Ben kendimin dahi bana fayda vermesinden ümidimi kestim. Başkasından nasıl fayda beklerim? Allah'ın ise başkasına bile lütuf edeceğinden umutluyum. Bana lütfetmesinden nasıl umutsuz olabilirim?

Muhterem Kardeşlerim!

Başımıza diyelim ki, bir sıkıntı, belâ veya bir musîbet geldi. Bu sıkıntı belâ veya musîbet bize kimden geldi? Elbette ki Allah'tan geldi (c.c). Bunlar bize Allah'tan geldiğine göre, bunun çaresini de yine Allah'tan istemeliyiz. Bize insanlardan bir sıkıntı gelmiş olsa bile ki Allah (c.c) dilemeseydi, insanlar bize hiçbir sıkıntı veremezdi, o halde o gelen sıkıntı da, hakikatte bize Allah'tan gelmiş demektir. Yalnız burada bir hususu belirtmek istiyorum, bize sıkıntı başka insanlardan gelmiş de olsa, onlar birer sebeptir, gerçek sıkıntı Allah (c.c) tarafından gelmiştir. Çünkü O, izin vermemiş olsa, takdir etmemiş olsa, hiçbir kimse bize sıkıntı veremez. Ayrıca sıkıntının çözümünü yine Allah'tan (c.c) istemeliyiz demiştik, ancak yine bunu sebeplerle halletmemiz ve gidermemiz gerekir.

Meselâ benim bir derdim var diyelim. Yardımcı olması için Hacı Ali Efendiye geldim, eğer Allah (c.c) benim için bir yardım takdir etmişse, Hacı Ali veya onun gibi birisini vesile kılar ve sebeplerle de olsa bize yardım eder.

Ancak sebeplerin arkasında gerçek müsebbibin Allah (c.c) olduğun unutmamalıyız.

İşimizi hallederken zahiren sebeplere, kalben Allah'a (c.c) bağlanmalıyız.

“Kendi ihtiyacını ortadan kaldıramayan başkasının ihtiyacını nasıl giderebilir ki?”

Kendi nefsinin ıslahından âciz kişi başkalarını ıslah edemez veya Allah'tan başkasına îtimad eden -ihtiyaç hissedenden- aldanmıştır.

Muhterem kardeşlerim!

Bir ihtiyacımızı gidermek için, bir kişinin yanına gittiğimiz zaman şunu çok iyi bilmeliyiz ki, bu gittiğimiz insan da, bizim gibi bir kul, bizim gibi âciz ve fakir bir insandır. Bunun için

gitsek de zahiren gideceğiz, fakat kalbimizi Allah'a (c.c) bağlayıp, O'ndan ayırmayacağız. Çünkü kendisinden yardım talep ettiğimiz kişinin kendi başına bir sıkıntı, belâ gelse, daha kendi derdini halletmekten âciz olduğu halde, bizim sıkıntımızı nasıl kaldırabilir?

Muhterem Kardeşlerim!

Yağmur yağmadığı zaman, o yağmuru yağdırmayan kimdir? Kuraklık olduğu zaman, bu kuraklığı veren kimdir? Elbette ki Allah'tır (c.c).

Diyorlar ki, ozon tabakası delinmiş, işte şu olmuş, bu olmuş, bütün bunlar birer sebeptir. Hakikî müsebbip Allah'tır (c.c). Menfaatlerin gelmesi için de, belâların def'i için de hep Allah'a sığınmalıyız. Çünkü veren ancak O'dur.

Allah (c.c) memleketimizi belâlardan, âfetlerden muhafaza eylesin. Biliyorsunuz geçen senelerde bir anda deprem oldu, binlerce insan öldü. İşte şöyle oldu, böyle oldu, fay hattı kırıldı... O fay hattını oraya kim koydu? Onlar hep zahirî bir sebeptir. Gerçek müsebbib Allah'tır (c.c). Sebeplere yapışacağız, ancak sebepler bize müsebbibi unutturmamalı ve O'nu hatırlamaktan alıkoymamalı, yoksa Allah'ı (c.c) unutmuş oluruz. Allah (c.c) muhafaza eylesin.

Hepimiz şunu çok iyi biliyoruz, başımıza bazen öyle büyük sıkıntılar, belâlar gelmiştir ki, artık "bundan kurtuluş yok, bittik" dediğimiz anda bir de bakmışız ki, bir rahatlık ve huzura kavuşmuşuz. Onun için her zaman her yerde, kalbimizi Allah'a bağlamalı ve yalnız O'ndan yardım talep etmeliyiz. Allah (c.c) bizleri kendi yolundan ayırmasın ve bizleri kendi sine layıkıyla kul, habibi Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.v) layıkıyla ümmet olmayı nasip etsin inşaallah.